

SNÁŘ Z TOVÁRNY

sobota 3. 6. 2023

MAGAZÍN FESTIVALU DREAM FACTORY OSTRAVA 2023

JE TO CÍLENÁ A PROPRACOVANÁ ŠMÍRA, ZA KTEROU SI STOJÍME

Studenti a studentky Katedry činoherního divadla na pražské DAMU minulý rok zvítězili v přehlídce Student Factory s inscenací *Tancovaczka*. Letos měli diváci možnost vidět jejich pojetí Shakesperovy komedie *Marná lásky snaha* v rámci hlavního programu festivalu. Na to, jak se studenti třetího a čtvrtého ročníku vypořádali s „nejuniverzálnějším autorem“, odpovídala režisérka Gabriela Gabašová, herci František Beleš a Filip Týc a herečka Jindřiška Hanušová.

Marná lásky snaha je jednou z prvních Shakespearových komedií. Proč jste si mezi všemi vybrali právě tuto? Tragédie vás nelákaly?

Gabriela: Naše inscenace vznikla z klauzurního zadání zpracovat nějakou Shakespearovu komedii. Museli jsme vzít v potaz hodně faktorů: měli jsme určitý počet herců, chtěli jsme hrát o něčem, co by bylo hercům jejich věku blízké. Když jsem poprvé četla *Marnou lásky snahu*, tak mě právě oslovila tím, že jsem měla pocit, že je to komedie o mladých lidech a pro

mladé lidi. Viděla jsem tam témata, která nejvíce rezonují v tomto věku, se kterými se mladí mohou ztotožnit a také si z nich mohou udělat srandu.

Shakespeare je často skloňován jako univerzální nehledě na dobu. Jaká témata rezonující s dnešním divákem jste v jeho díle našli vy?

Gabriela: Tato Shakesperova hra dost reflektuje otázku, jestli jsou silnější ženy nebo muži a to, jak by to mělo být správně vyvážené. Shakespeare už ve své době ře-

šil váhu slova a slibu a jak bychom s nimi měli správně zacházet. Mužské postavy v *Marné lásky snaze*, i přes to, že jsou šlechticové, slíbí závažnou věc a tento slib poruší. Skupina ženských postav na tento fakt reaguje a odmítá se na jeho základě s muži sblížit. Ve hře cítím neustále balancování mužské a ženské energie: mužské postavy si chtějí něco dokázat, chtějí dosáhnout jisté úrovně vzdělanosti, ženské postavy do situace vstoupí čistě pragmaticky. Přijíždí řešit dědictví. Narazí na problém typu „noc na Karlštejně“, zároveň se do sebe protistrany zamilují. Muži ale nedodrží slovo, tak jim ženy nemohou věřit. A my nevíme, jak to dopadne, jestli se muži polepší a dospějí, či ne.

Marná lásky snaha má na Shakespearovskou komedii poněkud specifický konec – nekončí svatbou zamilované dvojice (dvojic), ale více otevřeně. V čem vám tento konec přijde výhodný či naopak?

Gabriela: Otevřený konec vnímám jako příležitost pro zamyšlení se. O hodnotách, o kterých Shakespeare píše, o tom, jestli stále přetrvávají. Jestli má smysl

ÚVODNÍK

Drahá čtenářko, drahý čtenáři, dovoluji mi uvést několik věcí na pravou míru. Předně: číslo, které právě držíš v ruce není oním avizovaným posledním, čistě studentským. Na něj dojde, neboj. Ještě se ale stačilo odehrát několik za zmínku stojících divadelních událostí, a proto tahle bonusová „osmička“. Pěkně otevírá studentskou sekci, protože se hodně věnuje loňským vítězům Student Factory a jejich letošnímu představení v sekci hlavní. A nezapomínejme, že po mladé krvi přijde na řadu slavností zakončení s pražskou *Yermou*. Trošku tak navážeme na středověké *Dvě čárky*, v nichž také stálo ve středu zájmu mateřství. Takže nepolevujme těsně před koncem. Ještě, než vás nechám začít se do zbytku textů, musím se svěřit s podivným privilegiem, kterého si už zhruba desátý den užívám. Je jím spánek na hotelovém pokoji a zejména švédské snídaně, s nimiž se mi bude obtížně loučit. V této souvislosti by se mi myslelo dalo předepisovat povinné zasednutí v hledišti na představení *Medvěd s motorovou pilou*, které jsme ve středu také měli možnost vidět. Soubor Divadla Na zábradlí opravdu umí zhnusit tak krásnou věc, jakou pro mě až doposud byla moje příjemná hotelová ubikace. Na kapelu jsem v ní zatím nenarazila, ale uklízečky tam občas zahlédnu. Raději se jim odteď budu vyhýbat. (bs)

něco jako ženská hrdost, mužské slovo, vzájemný respekt. To jsou otázky, které jsou do textu vepsané už od Shakespeara, ale sám na ně odpověď nedává. Ani my jsme si nějaké odpovědi nechtěli domýšlet a pracovali jsme jen s tím, co nám text nabízel. Tomu napomohlo i karnevalové uchopení, estetika estrády a forbinového herectví, se kterými jsme do jevištního zpracování vstupovali. Bylo ale důležité zachovat konec, který je vlastně smutný. Princezna se vyrovnává se smrtí svého otce, cítí velikou odpovědnost, jakou možná cítí mnoho mladých žen v dnešní době. Pokud má její muž být králem, musí být dostatečně silný, aby jí byl oporou. Pokud nebude, všechno zůstane jen na ní.

Vaše inscenace *Tancovazcka* minulý rok vyhrála v prvním ročníku studentské sekce Dream Factory. Máte pocit, že se do interpretace textu promítla nějakým způsobem vaše generační příslušnost?

Gabriela: Určitě. Všechny postavy, které Shakespeare napsal, se herci snažili vztáhnout k sobě a najít si k nim vlastní cestu, aby jim připadaly autentické. Aby Shakespeareova slova dokázali říct za sebe a ze své pozice. Naše práce na inscenaci probíhala tak, že jsme všichni tvořili společně. Nepřišel nějaký rigorózní pokyn z mé nebo Kryštofovy strany (Kryštof Krejčí, dramaturg inscenace, pozn. red.), nedělali jsme režijní divadlo. Tvořili jsme na bázi spolupráce a snažili se z nápadů herců vytěžit maximum. Tak se do ztvárňování postav promítaly i jejich postoje.

Poslední otázka bude asi především na herce. V čem jsou pro vás Shakespeareovské postavy specifické a jakým způsobem jste k jejich ztvárňování přistupovali?

František: Tím, že *Marná lásky snaha* není tolik známá hra, tak jsem necítil takový nátlak, jaký bychom asi cítili například u inscenování *Hamleta*. Hlavně to bylo o nějakém žánrovém přistoupení k té komedii. Samotný text se ze začátku může zdát jako zkosnatělý, ale pak jsme si s ním postupně začali hrát. Nakonec jde spíš o ztvárnění určité atmosféry než tolik o ty postavy, které jsou vlastně takovými archetypálními nástřely. Postavy holec jsou z vesnice, z té nejnižší vrstvy, my s Filipem zase hrajeme pseudointelektuály. Takže naším úkolem bylo ztvárnit typy.

Filip: Přistoupili jsme k tomu vlastně jako k takové praktikované šmíře.

Jindřiška: Může se to zdát jako šmíra, protože to je šmíra. Ale je to cílená a propracovaná šmíra, za kterou si stojíme. Je to komedie, ale my z té Shakespeareovy

komedie ještě děláme vlastní komedii, takže je to taková komedie na druhou. Jazyk *Marné lásky snahy* je vysoce stylizovaný a my jsme zvolili cestu, ve které si z toho jazyka děláme trochu srandu. Ale řekla bych, že stále s jistou mírou úcty.

František: Krom vybudovaných situací od Shakespeara je humor naší inscenace založený na tom, že se divák baví tím, že herci se baví.

Filip: Snad.

Putovní otázka, kterou Gabriela Gabašová pokládá komukoliv z tvůrců:

Dokázali byste si představit, že byste místo komerční divadelní tvorby upřednostnili manuální práci na pile v Horní Lomné?

Za rozhovor děkuje Kristýna Vinařová

KABARET SHAKESPEARE

Minulý rok mělo ostravské publikum v rámci Dream Factory možnost vidět představení *The Legend of Lunetic* pražského Divadla NoD. Po zhlédnutí představení studentů a studentek činohry DAMU *Marná lásky snaha mám pocit*, že obě inscenace fungují na podobném principu. Ani jedna z nich si nehraje na „velké umění“, na realismus, všechno je naopak spíš tak trochu na hraně přehnanosti. Vizuál je okamžitou pastvou pro oko, ale nejedná se o kýč, spíše o camp – velké červené plyšové srdce v silonkách (Luciana Tomášová), modré party závěsy s třásněmi, ženy v růžových kostýmcích a šlechtici s malými plastovými mečiky. Předměty schválně vybrané tak, aby okamžitě upoutaly pozornost, využívané ale způsobem, který je zároveň neustále ironicky zcizuje. V malém prostoru divadelního sálu Staré arény mi představení chvílemi asociovalo kabaret nebo burlesku. Do toho hrají z reproduktorů osvědčené hity, u nichž má člověk silně nutkání ironicky gestikulovat a zpívat na neexistující mikrofon, a tak trochu se za to stydí. Takže když se trojice mužských postav zamiluje a personifikované srdce přitančí na scénu za zvuků písně *Careless Whisper* od George Michaela, nelze se ubránit úsměvu nad tím, jak strašně na první dobrou to je. Jenomže podobně jako u inscenace o Luneticích i tady je jasné, že výběr písní, stejně jako zběsilé herectví má za cíl vyvolat v divácích a divačkách okamžité endorfiny a získat

je tím na svou stranu, jako to dělá třeba populární hudba. Prostě brnká přesně na ty struny a přesně v takovém pořadí, že se člověk cítí rozveselen a ztrapněn tím, jak moc je rozveselen. Osobně pak většinou volím taktiku odevzdání se tvaru a snažím se moc nemyslet na to, že je možná příliš snadné mě pobavit.

Herecky se souboru, podobně jako v loňské *Tancovaczce*, daří celých šedesát pět minut držet hned v úvodu nastavené tempo, při němž jako by herci nestíhali za replikami. Ve zvolené stylizaci proto nejde o to, jestli jednotlivá gesta nejsou moc grandiózní a repliky řečené příliš expresivně, tohle všechno se snese. Zásadní kvalita spočívá ve schopnosti reagovat každým pohybem a slovem okamžitě na kolegu nebo kolegyni. Nesmí ani na chvíli vzniknout moment pro nádech a přílišné rozmyšlení. Lidově řečeno, do diváků se to musí hrnout pod tlakem. Bez toho by totiž nefungoval zbytek – ani humorné výtvarné hříčky, ani muzikálová čísla. Přesnou choreografii navíc nakopávají přívaly energie, s níž herci tu přiběhnou, tu přitančí, tu přicupitají na scénu. Právě zápal dokáže občas vynahradiť i zaškobrtnutí v textu nebo třeba zlomnou rekvizitu. Ačkoliv to zdaleka neplatí vždycky, myslím, že *Marná lásky snaha* je jedna z těch inscenací, které přidává na kvalitě právě to, že je studentská. Protože z ní intenzivně cítím zápal a chuť hrát, co hrát – vyřádit se. A to je kvalita, která dělá celý zážitek ještě nakažlivější,

jelikož se nelze bránit všemu tomu ve společnému řádění.

Takže závěrečné společné taneční číslo na píseň *I Want It That Way* od Backstreet Boys s českým doslovným přebásněním už mi připadalo jako adekvátní třešnička na dortu. Občas je příjemné si jen tak divadelně zamlsat, a tady se zdálo, že kromě publika si pochutnává i celý herecký ansámbl, což je příjemný bonus. Vítězové prvního ročníku Student Factory tak vlastně zopakovali svůj triumf a v podobném duchu jako loni si vysloužili několikanásobnou děkovačku a nadšené hvězdání. (bs)

FOTOGRAFICKÉ OHLÉDNUTÍ ZA SEDMÝM FESTIVALOVÝM DNEM

YERMA MEZI NÁMI

Yerma. Sebevědomá intelektuálka, úspěšná novinářka, moderní mladá žena ve spokojeném vztahu s dlouholetým přítelem. Vypadá to, že Yerma má všechno, co by si mohla přát. Yerma ale chce dítě. Městská divadla pražská přivezou do Ostravy drama inspirované tvorbou Federica Garcíe Lorcy přenesené v roce 2016 Simonem Stonem do současné metropole. Lorcovy Yerma ze hry *Pláňka* (vyprahlá půda, země, která nerodí) si stejně tak jako Stoneova protagonistka přeje otěhotnět. Stoneova hrdinka ale není lapena v poetické tragédii s folkorními motivy, nachází se v konverzační tragikomedii o vztahu dvou „chytrých svobodomyšlných liberálních jedinců“. Dramatika údajně ke zpracování tématu inspirovaly rozpadající se vztahy na základě bezdětnosti v jeho okolí. Inscenace neláká pouze na aktuální a palčivé téma, ale i na herecký výkon představitelky protagonistky Niny Horákové, která byla za roli nominována na Cenu divadelní kritiky. Horákovou sledujeme v roli během deseti let, kdy se z třiatřicetileté ženy plné energie stává stále zoufalejší a zapouzdřenější. Posléze už jí zbývá pouze jedno přání, a to mít dítě. Téma mateřství se v inscenaci vrací prostřednictvím několika postav: skrze její feministickou matku, která nikdy děti nechtěla, i sestru, která bojuje o opatrovnictví svého potomka. Inscenace režiséra Mariána Amslera sice nese název *Yerma*, ze kterého se dá předpokládat, že je jménem hlavní postavy, nicméně v původním Stoneově dramatu nikdy nezazní. Repliky protagonistky jsou označené prefixem „ona“. Jako by chtěl autor upozornit na to, jak je problém neplodnosti univerzální a že se týká více párů, než bychom si mohli myslet. (kv)

Snář z továrny – magazín festivalu Dream Factory Ostrava 2023. Sobota 3. června, číslo osmé. Šéfredaktorka: **Barbora Sedláková** (bs). Redakce: **Silvie Hajdíková** (sh), **Zdeňka Horváthová** (zh), **Petra Kupcová** (pk), **Amálie Švecová** (aš), **Kristýna Vinařová** (kv). Fotografie: archiv festivalu Dream Factory Ostrava, **Maxim Bajza**, **Ondřej Durczak** a **Lukáš Horký**. Grafická úprava: **Jan Kulich**. Sazba: **Lukáš Horký** – Surbanz. Zpravodaj vydává Dream Factory Ostrava, z. s.. Ředitel festivalu: **Tomáš Suchánek**.

OSTRAVA!!!

